

عنوان مقاله: پژوهشی درباره‌ی پدیداری عکس پادشاهان قاجار بر روی نخستین اسکناس‌های ایران.

این مقاله بر گرفته از پایان نامه کارشناسی ارشد عکاسی می‌باشد.
عنوان پایان نامه: بررسی نقش عکاسی در روند تولید اسکناس‌های دوره پهلوی و جمهوری اسلامی ایران.

استاد راهنما: محمد خدادادی مترجم زاده، استادیار، دانشگاه هنر تهران، تهران- دانشگاه هنر تهران، ۰۹۱۲۳۰۴۱۴۷۶،
khodadadi@art.ac.ir

استاد مشاور: حسین چنغانی، استاد مدعو، دانشگاه هنر تهران، تهران- دانشگاه هنر تهران، ۰۹۱۲۱۸۵۱۵۸۲،
chanani@art.ac.ir

سیمین آفاخانی نژاد، فارغ التحصیل رشته عکاسی مقطع ارشد، کرمان سیرجان شهرک امام حسین خیابان کربلای یک
پلاک ۲۱، ۰۹۱۳۲۴۷۸۷۰۲، siminaghakhani@yahoo.com.

عنوان مقاله: پژوهشی درباره‌ی پدیداری عکس پادشاهان بر روی نخستین اسکناس‌های منتشر شده در ایران و جهان (۱۸۴۰ تا ۱۹۰۰ میلادی)

عنوان مقاله: پژوهشی درباره‌ی پدیداری عکس پادشاهان قاجار بر روی نخستین اسکناس‌های ایران.

چکیده

اولین اسکناس جهان در چین منتشر شد. از همان ابتدا سازندگان دست به انتشار اسکناس مصور زدند. سنت مصور کردن اسکناس در اروپا نیز ادامه داشت. پس از متداول شدن اسکناس تصاویر زیادی بر رو و پشت اسکناس جای گرفت. در بین این تصاویر، اهمیت پرتره‌ی شخصیت‌های مهم و مشهور (شاه و رهبران حکومتی) قابل توجه است. اولین پرتره یک پادشاه در سال ۱۷۸۹م در فرانسه بر روی اسکناس منتشر شد. از ابتدای نشر اسکناس تا اختراع عکاسی تنها چهار پرتره از شاهان بر روی اسکناس جای گرفت. پس از اختراع عکاسی تا پایان قرن نوزدهم میلادی نزدیک به ۳۰ کشور پرتره‌های شخصیت‌های مهم خود را بر روی اسکناس جای دادند. به گونه‌ای با اختراع عکاسی سنت مصور کردن اسکناس‌ها به وسیله‌ی پرتره شاهان متداول شد.

از همان ابتدای نشر اسکناس در ایران به سال ۱۲۶۹ه.ش / ۱۸۸۹م پرتره شاه ایران (ناصرالدین شاه) بر روی اسکناس نقش بست. این پرتره‌ها حاصل کار عکاسان به نام آن دوران عبدالله میرزای قاجار و ویلیام و دانیل دوونی (عکاس دربار سلطنتی ملکه ویکتوریا) می‌باشد. این مقاله سعی دارد تا به معرفی پرتره عکسی شاهان استفاده شده بر روی اسکناس **ایران** بپردازد و عکس‌های استفاده شده بر روی اسکناس‌های دوره قاجاریه را شناسایی و معرفی کند.

واژگان کلیدی: اسکناس، عکاسی، عکس پادشاهان.

مقدمه

از همان ابتدای چاپ اسکناس در دنیا، انتشار اسکناس‌ها با تصاویر شاهان، علامت‌ها، اسطوره‌ها مرسوم بوده است. اما پس اختراع عکاسی استفاده از تصاویر مناظر، بناها، شهرها و اوضاع جغرافیای و اقلیمی نیز متداول شد و دیری نپایید این عکس‌ها بر روی تمبرها، اسکناس‌ها، کاشی کاری و اشیاء نیز مورد استفاده قرار گرفتند. چنانچه به گفته سلماسی "این پرتره‌ها کاربردهای دیگری هم مانند چاپ بر روی سرب‌گ سلطنتی، تزئین جعبه قلم دان، چاپ اسکناس، تمبر، سر سکه و... نیز می‌یافت" (سلماسی، ۱۳۸۳: ۲۲۲ - ۲۲۳). از همان ابتدای نشر اسکناس در جهان، چین از نقوش گیاهی (ختائی) و نقش اژدها برای تزئین اسکناس‌های خود بهره برد، پس از آن در اروپا از آرم و نشان پادشاهی برای مصور کردن اسکناس‌ها بهره بردند.

نزدیک به یک قرن پس از چاپ اولین اسکناس در اروپا؛ فرانسه برای اولین بار تصویر شاه کشورش را بر روی اسکناس چاپ کرد. لویی شانزدهم اولین پادشاه در طول تاریخ است که پرتره‌اش به عنوان شخص اول مملکتی بر روی اسکناس منتشر شد. اما پس از اختراع عکاسی در جهان، در زمینه چاپ و هم نقوش اسکناس‌ها تغییر چشم گیری صورت گرفته است و استفاده از تصویر عکسی پادشاهان بر روی اسکناس متداول شد. کتاب‌های زیادی در زمینه عکاسی و اسکناس تاکنون نوشته شده است و از جنبه‌های گوناگون این دو را مورد مطالعه قرار داده‌اند، ولی از منظر تاثیر عکاسی و عکس در طراحی اسکناس‌ها یا در زیبایی و جنبه هنری آنها بحثی به میان نیامده است. از این رو این پژوهش سعی دارد تا به شناسایی و معرفی میزان تاثیر عکاسی و عکاسان دوران قاجار بر روی این اسکناس‌ها پرداخته و این عکس‌ها را مورد واکاوی قرار دهد.

یافته‌های این پژوهش عبارتند از:

- ۱- شناسایی اولین پرتره پادشاه نقش بسته بر روی اسکناس.
- ۲- شناسایی پرتره‌های عکسی شاهان قاجار بر روی اسکناس.
- ۳- شناسایی عکاسان و عکس‌های اسکناس‌های دوران قاجار.

پیشینه تحقیق:

با توجه به پژوهش‌های انجام شده قبلی در ایران و نتایج بدست آمده از آنها تا به حال پژوهشی با عنوان پدیداری عکس پادشاهان بر روی اسکناس در ایران انجام نشده است. تنها می‌توان سه پژوهش انجام شده را مورد ارزیابی قرار داد. پیتیر سیمز در تحقیقی تحت عنوان "پرتره ملکه الیزابت دوم" دست به تحلیل اسکناس‌های که تصویر ملکه الیزابت بر روی آنها نقش بسته است، می‌زند. در این پژوهش مشخصاتی از عکس‌های استفاده شده، عکاسان و طراحان، سال انتشار اسکناس‌ها بیان می‌کند. (Syems, ۲۰۰۴-۲۰۰۳).

سلماسی در مقاله‌ی محققانه خود تحت عنوان "صورتی از تار گیسو" عکس پرتره‌های رسمی و غیر رسمی شاه ایران (ناصرالدین شاه) عکاسان داخلی و خارجی، مشخص می‌کند. در ادامه به معرفی سه شئی (پرده سوزن دوزی، جلد مجله، مدالیونی از جنس عاج) که با عکس تزئین شده‌اند می‌پردازد. (سلماسی، ۱۳۸۳). هوشنگ سلامت در "جلوه عکس‌های ناصری و مظفری در نشریات شرف و شرافت" میزان تاثیر پذیری عکس و عکاسی بر صنعت روزنامه نگاری (شرف و شرافت) بیان می‌کند و به معرفی عکاسان آنها می‌پردازد. (سلامت، ۱۳۸۷).

روش تحقیق:

مطالعات این پژوهش به روش توصیفی، تحلیلی انجام شده و از این روش برای تعیین نقش عکاسی در روند تولید اسکناس‌ها استفاده می‌شود. جامعه آماری این پژوهش عکس‌های پرتره است، که به روش سیاه و سفید یا رنگی عکاسی شده‌اند و در نهایت بر روی اسکناس‌های ایران و جهان استفاده شده است. در خصوص جمع آوری اطلاعات از روش مطالعه کتابخانه‌ای، روزنامه، مقالات، همین‌طور مراجعه به مراکز نگهداری اسناد، مدارک و آرشیو عکس‌های مربوط به تحقیق استفاده شده است.

پیش از رواج اسکناس به شکل امروزی، بشر معاملات، ارتباطات و داد و ستد خود را از طریق مبادله کالا انجام می‌داد. شکل اولیه این مبادلات بسته به نوع اشیای مورد استفاده با عواملی مانند آب و هوا، ساختار فرهنگی، محل سکونت و خصوصیات افراد یک منطقه با هم متفاوت بود. در سواحل دریاها از صدف، مروارید و مرجان در نقاط سردسیر از پوست حیوانات و در مناطق گرمسیر از مواد غذایی به عنوان پول استفاده می‌کردند. به دلیل رونق تجارت، داد و ستد در بین مردم و عواملی مانند نگهداری کالای پولی، فساد حمل و نقل آن منجر به پیدایش پول فلزی شد. در آن دوران انسان به روش ذوب فلزات آشنا بود، همچنین سهولت در حمل و نقل سبب ایجاد یک نظام ارزش واحد برای مبادلات شد و پول فلزی مورد توجه همه مردم و دولت‌ها قرار گرفت. بنا بر شهادت گزنفون^۱ و هرودوت^۲ اولین دولتی که اقدام به ضرب سکه نمود حکومت لیدی^۳ بود. لیدی حدود ۷۰۰ سال قبل از میلاد اولین پول فلزی از جنس طلا و نقره را ضرب کرد. (اصفهانیان، ۱۳۵۷: ۱۰۰) افزایش حجم مبادلات و گسترش جوامع بشری موجب شد تا دشواری‌های را برای استفاده از طلا و نقره (در حمل و نقل و محافظت) به وجود آورد. به موجب این امر زمینه‌ای پیدایش پول کاغذی فراهم شد.

چین در زمان امپراطوری خاندان سوئی^۴ موفق به چاپ اولین پول کاغذی «اسکناس» در جهان شد. جنس این اسکناس‌ها در ابتدا از چرم و کاغذ «ساقه‌های درخت توت» بود. اولین نمونه اسکناس موجود چین مربوط به سال ۱۳۶۸ م. می‌باشد. (تصویر ۱) اروپاییان با مفهوم اسکناس برای اولین بار در قرن سیزدهم میلادی توسط مسافرائی مانند مارکوپولو آشنا شدند. (مارکوپولو، ۱۸۱۸: ۳۵۵-۳۵۳). بانک پالمستروخ^۵ اولین بانک ناشر اسکناس می‌باشد. این بانک موفق شد تا اولین اسکناس به معنای امروزی را در سال ۱۶۶۱ م. در استکهلم سوئد منتشر کند. (تصویر ۲) پس از آن بانک آمستردام، بانک انگلستان و بانک عمومی فرانسه نخستین بانک‌های بودند که دست به انتشار اسکناس زده‌اند. پول کاغذی در اواسط قرن هفدهم میلادی در اروپا متداول شد. (ریووار، ۱۳۶۹: ۲۹)

واژه اسکناس از لغت فرانسوی «Assignat» گرفته شده است. بعد از انقلاب کبیر فرانسه، مجلس آن کشور با وضع قانونی خاص اراضی و املاک متعلق به کلیسا را ملی اعلام کرد. این اراضی در اختیار دولت قرار گرفت. دولت برای پرداخت ارزش املاک در سال‌های ۱۷۸۹ تا ۱۷۹۶ م. پول کاغذی منتشر کرد، که در واقع نوعی کاغذ تضمین شده از طرف دولت تلقی می‌کردند. (پالمر، ۱۳۴۹: ۴۴۷-۴۵۷). از ابتدای اختراع اسکناس در جهان (چین - سده هفتم میلادی) تا سال ۱۸۰۰ م. کمتر از ۲۰ کشور اسکناس منتشر می‌کردند. می‌توان به کشورهای مانند: سوئد (۱۶۶۱)، بریتانیا (۱۶۹۴)، فرانسه (۱۷۰۱)، دانمارک (۱۷۱۳)، اتریش (۱۷۵۹)، روسیه (۱۷۶۹)، برزیل (۱۷۷۱)، ایسلند (۱۷۷۸)، هلند (۱۷۹۴)، پرتغال (۱۷۹۷) و ... اشاره کرد. از این زمان به بعد کشورها، یکی پس از دیگری از اسکناس (پول کاغذی) برای دادوستد استفاده کردند. تا جایی که پس از گذشت کمتر از نیم قرن، اسکناس به عنوان یک کالای با ارزش در -

تصویر ۲- نخستین پول کاغذی استکهلم سوئد، ۱۶۶۶، (مأخذ: Cuhaj، ۲۰۰۸، ص ۱۱۱)

تصویر ۱- چائو^۶ (نخستین پول کاغذی)، ۱۳۶۸ م. (مأخذ: موزه پول)

چرخه اقتصادی کشورها جای گرفت.

بر اساس قرائن موجود، اولین اسکناس ایران روز شنبه نوزدهم شوال ۶۹۳ هجری قمری (۱۲۹۴ میلادی) در شهر تبریز منتشر شد. این اسکناس قطعه کاغذی بود به شکل مربع مستطیل که در بالای دو طرف آن عبارات لا اله الا الله و محمد رسول الله چاپ شده بود. در زیر این عبارت، نام و عنوان ختائی پادشاه به چشم می‌خورد. در وسط این اسکناس دایره‌ای چاپ کرده بودند که در آن ارزش اسمی اسکناس از نیم درهم تا ده درهم قید شده بود. (وصاف، ۱۳۴۶: ۱۶۶) این اسکناس در زمان پادشاهی کیخاتون، مغول چاپ شد. کیخاتون برادر ارغون خان از پادشاهان مغول نژاد از خاندان چنگیز و مردی زن باره و خوشگذران بود. وزیر او صدر جهان زنجانی نیز مردی بود دست و دل باز، بخشش‌های بیجای این دو سبب خالی شدن خزانه دولت شد. کار به جایی رسید که برای هزینه‌ی آشپزخانه‌ی شاهی به درهم و دینار یا تومان دسترسی نداشتند. از برای چاره‌ی این کار چنین اندیشیدند که مانند چین به جای زر و سیم پول کاغذی که چاو خوانده می‌شد، رواج دهند. کیخاتون، فرمانی صادر کرد که از آن روز دیگر داد و ستد با مسکوک زر و سیم باز داشته شود. مردم باید زر و سیم خود را تحویل خزانه دهند و در قبال آن پول کاغذی یا چاو دریافت کنند؛ این دستور موجب ناراحتی مردم و به پا شدن آشوب در کشور شد و پس از گذشت سه روز کیخاتون مجبور به لغو این فرمان شد. بدین ترتیب انتشار اولین اسکناس در ایران بدون هیچ تداومی متوقف شد. تاکنون نمونه‌ای از این اسکناس در هیچ یک از موزه‌های جهان و ایران و همچنین مجموعه‌های خصوصی یافت نشده است. (رشید الدین فضل الله، ۱۳۶۲: جلد دوم ۸۳۵) پس از آن در ایران از سکه (طلا یا نقره و...) برای خرید و فروش استفاده می‌شد تا اینکه در دوران ناصرالدین شاه اولین پول کاغذی منتشر شد. می‌توان تاریخ انتشار اسکناس به صورت متعارف در روابط بانک و بانکداری کشور ایران را در سه دوره مقوله بندی کرد:

۱- بانک شاهی از سال ۱۲۶۹ تا ۱۳۰۷ ه.ش

۲- بانک ملی از سال ۱۳۰۷ تا ۱۳۳۹ ه.ش

۳- بانک مرکزی از سال ۱۳۳۹ ه.ش تا کنون

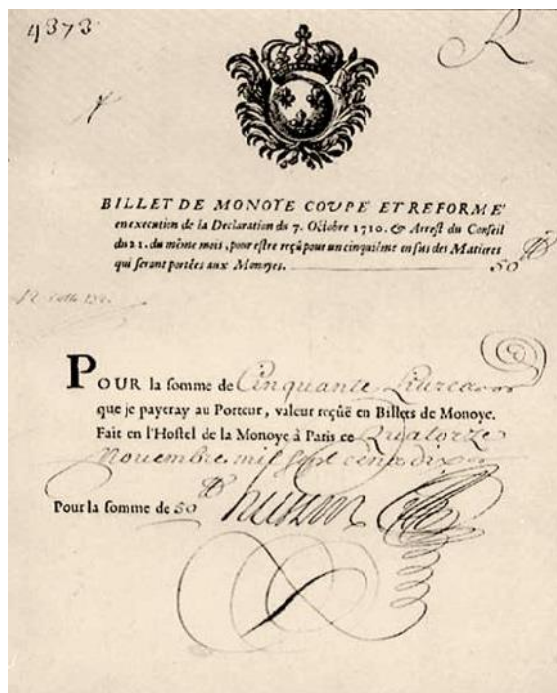
پیدایش تصویر بر روی اسکناس

از زمان انتشار اولین اسکناس در کشور چین تاکنون حدود ۱۱۸۹ سال می‌گذرد. از همان ابتدای نشر اسکناس در جهان، چین از نقوش گیاهی (ختائی) و نقش اژدها برای تزئین اسکناس‌های خود بهره برد. این نقوش در حاشیه اسکناس‌ها چاپ می‌شد. به گونه‌ای این اسکناس‌ها یادآور طومارهای چینی می‌باشند. پس از متداول شدن چاپ و نشر اسکناس در غرب و اروپا، استفاده از نقوش برای مصور کردن اسکناس‌ها نیز رایج شد. در ابتدای کار از نقوش گیاهی استفاده می‌شد، پس از گذشت اندک زمانی آرم و نشان پادشاهی هر کشور مورد استفاده قرار گرفت. (تصویر ۳، ۴ و ۵) تا اینکه فرانسه پس از گذشت ۷۵ سال از چاپ و نشر اسکناس از نماد و اسطوره برای تزئین اسکناس سود برد. این نقش تصویر زنی نشسته را نشان می‌داد و در دستش نماد عدالت قرار داشت. (تصویر ۶)

از اوایل دهه ۱۸۴۰م کشورها یکی پس از دیگری مبادرت به چاپ اسکناس کردند. اغلب از همان ابتدا پول‌های کاغذی خود را مصور چاپ کردند. به گونه‌ای که نقاشی و عکس از دهه ۱۸۷۰م به بعد جزء جدا نشدنی اسکناس‌ها شدند.

پیدایش تصویر بزرگان بر روی اسکناس

سنت چهره‌نگاری را ابتدا می‌توان در هنر مصر جستجو کرد. تصویر فراغنه اولین بار بر روی دیواره‌های مقبره‌ها نمایان شد. پس از آن فراغنه در هیبت مجسمه‌ها و برجسته‌نگاری‌ها ظاهر شدند. در گذشته‌های بسیار دور تاریخ، حجاران، نقاشان و سایر هنرمندان در عرصه هنرهای تجسمی سعی در شبیه سازی و ترسیم دقیق صورت و پیکره سازی داشتند. توجه نقاشان دوره کلاسیک به اهمیت چهره جدی شد. کم کم نقاشی چهره به عنوان یکی از شاخه‌ای

تصویر ۵-آرم و نشان پادشاهی بر روی اسکناس، فرانسه، ۱۰-۱۷۰۱ م.
(مأخذ: Cuhaj، ۲۰۰۸، ص ۴۹۶)

تصویر ۳-نقوش گیاهی بر روی اسکناس، دانمارک، ۱۷۸۴ م.
(مأخذ: Cuhaj، ۲۰۰۸، ص ۴۳۰)

تصویر ۴-نقوش گیاهی بر روی اسکناس، دانمارک، ۹۲-۱۷۶۲ م.
(مأخذ: Cuhaj، ۲۰۰۸، ص ۴۳۷)

اصلی در آثار نقاشان مورد توجه قرار گرفت. از همان ابتدای تاریخ چهره‌نگاری، تک چهره‌نگاری مخصوص شاهان و افراد متمول بود. چهره‌ی شاهان، به عنوان پرتره و چهره رسمی، علاوه بر سطح تابلوهای نقاشی بر روی مدال‌ها، سکه‌ها، اسکناس‌ها و اشیاء کاربردی (طلا و جواهرات) جای گرفتند. نزدیک به یک قرن پس از چاپ اولین اسکناس در اروپا، فرانسه برای اولین بار تصویر شاه کشورش را بر روی اسکناس چاپ کرد. لویی شانزدهم^۷ اولین پادشاه در طول تاریخ است که پرتره‌اش به عنوان شخص اول مملکتی بر روی اسکناس منتشر شد. پرتره نیم رخ لویی شانزدهم از سال ۱۷۸۹ م. به مدت چهار سال زینت بخش اسکناس‌های فرانسه شد. پرتره او بر روی چهار اسکناس با ارزش و سری متفاوت در بین سال‌های ۱۷۸۹ تا ۱۷۹۲ م. نقش بست. (تصویر ۷) از ابتدای چاپ اسکناس (چین- قرن هفتم میلادی) تا اختراع عکاسی (فرانسه- ۱۸۳۹ م.) تنها چهار پرتره از شاهان بر روی اسکناس‌ها نقش بست. شاه فرانسه، پرتره لویی شانزدهم (۱۷۸۹ م.)، شاه پروتوریکو^۸، فردیناند^۹ (۱۸۱۹ م.)، شاه ایرلند، ویلیام^{۱۰} (۱۸۳۵ م.) و شاه تگزاس^{۱۱} (۱۸۳۸ م.) (تصویر ۹، ۱۰ و ۱۱) این پرتره‌ها در زمان حکومت و پادشاهی، شاهان بر روی اسکناس استفاده شدند و اغلب پرتره‌های نیم تنه‌ای هستند که در سمت چپ، راست و وسط اسکناس جای گرفته‌اند.^{۱۲}

تصویر ۷- تصویر مزارع کشاورزی بر روی اسکناس، پرتغال، ۱۷۹۹ م.
(مأخذ: Cuhaj، ۲۰۰۸، ص ۹۸۴)

تصویر ۶- نماد و نشانه بر روی اسکناس، فرانسه، ۱۷۷۶ م.
(مأخذ: Cuhaj، ۲۰۰۸، ص ۴۹۷)

تصویر ۹- تصویر شاه فردیناند بر روی اسکناس، پروتوریکو، ۱۸۱۹م.
(مأخذ: Cuhaj، ۲۰۰۸، ص ۱۰۰۰)

تصویر ۸- تصویر لویی شانزدهم بر روی اسکناس، فرانسه، ۱۷۸۹م.
(مأخذ: Cuhaj، ۲۰۰۸، ص ۴۹۷)

تصویر ۱۱- تصویر شاه تگزاس بر روی اسکناس، تگزاس، ۱۸۳۷م.
(مأخذ: Cuhaj، ۲۰۰۸، ص ۱۱۳۸)

تصویر ۱۰- تصویر شاه ویلیام دوم بر روی اسکناس، ایرلند، ۱۸۳۵م.
(مأخذ: Cuhaj، ۲۰۰۸، ص ۷۴۳)

پرتره بزرگان بر روی اسکناس‌های ایران

عکاسی در دوران قاجار وارد ایران شد و در زمان ناصرالدین شاه گسترش فراوان یافت. از میان مجموعه عکس‌های ناصرالدین شاه، پرتره‌های رسمی وی در لباس رسمی و پزدهی دقیق به رسم عکاسان آن دوران، زینت بخش کاخ‌های سلطنتی، منازل رجال و نزدیکان وی بود. به تقلید از تشریفات اروپایی اعطای این عکس‌ها به رجال داخلی و خارجی جز امتیازات به شمار می‌آمد. دیری نپایید این عکس‌ها بر روی تمبرها، اسکناس‌ها، کاشی کاری و اشیاء نیز مورد استفاده قرار گرفتند. این پرتره‌ها کاربردهای دیگری هم مانند چاپ بر روی سربرگ سلطنتی، تزئین جعبه قلم دان، چاپ اسکناس، تمبر، سر سکه و... نیز می‌یافت. (سلماسی، ۱۳۸۳: ۲۲۳-۲۲۲) در این بین اسکناس به عنوان یک سند ملی و اوراق بهادار و معیاری برای سنجش نیروی اقتصادی و مالی یک کشور، تحت تاثیر عکاسی قرار گرفت. علاقه ناصرالدین شاه به عکس و عکاسی سبب شد تا این فن ۴۰ سال زودتر نسبت به اسکناس وارد ایران شود. اسکناس نزدیک به یک قرن بعد از متداول شدنش در جهان (پس از بازگشت ناصرالدین شاه از سفر سوم ۱۲۶۸ه.ش/۱۸۸۹م.) به سال ۱۲۶۹ه.ش/۱۸۹۰م. وارد ایران شد. (فرح بخش، ۱۳۶۳: ۳). از همان ابتدای نشر اسکناس در ایران طراحی و کلیشه سازی از روی عکس صورت گرفت.

بانک جدید شرق، نخستین بانکی است که به سال ۱۲۶۸ه.ش/۱۸۸۹م. فعالیت خود را در ایران آغاز کرد. پس از آن در تهران، مشهد، اصفهان، شیراز و رشت اقدام به گشایش شعبه کرد. ایرانی‌ها در این زمان برای اولین بار با بانکداری نوین آشنا شدند. بانک جدید شرق به مدت یک سال به فعالیت خود ادامه داد. در این مدت هیچ اسکناسی از سوی این بانک منتشر نشد. یک سال بعد در بهار ۱۲۶۹ه.ش/۱۸۹۰م. بارون جولپوس دو رویتر^{۱۳} امتیاز تاسیس بانک شاهی و حق انحصاری چاپ اسکناس را از ناصرالدین شاه گرفت. اولین اسکناس تاریخ ایران در زمان ناصرالدین شاه قاجار در انگلستان طراحی و کلیشه سازی شد. اولین سری اسکناس‌های بانک شاهی توسط موسسه برادبوری ویلکینسون^{۱۴} در سال ۱۲۶۹ه.ش/۱۸۹۰م. چاپ شد. این اسکناس‌ها کاملاً شبیه اسکناس‌های امروزی بودند. اسکناس‌های به ارزش سری ۱، ۲، ۳، ۵، ۱۰، ۲۰، ۵۰، ۱۰۰، ۵۰۰ و یکهزار تومانی. (تصویر ۱۲ و ۱۴) این اسکناس‌ها ابتدا در شهرهای آبادان، بوشهر، شیراز، رشت، اصفهان، کرمانشاه، کرمان، بصره، تبریز و تهران رایج شدند. در بالای این اسکناس‌ها عبارت "فقط در ... ادا شود" نوشته شده بود، تا در دیگر شهرها مورد استفاده قرار نگیرد. بنا بر مطالعه‌ی

صورت گرفته، این اسکناس، نخستین اسکناس رسمی کشوری آسیایی است که عکس پادشاه را بر روی خود دارد. کشورهای مانند چین، ژاپن و هند به ترتیب در سال ۱۸۹۶ م، ۱۸۸۹ م و ۱۹۱۷ م عکس پادشاه و رئیس جمهور خود را بر روی اسکناس کشورهای خود استفاده کردند.

پذیرش اولین اسکناس به کندی صورت گرفت. به طوری که در دهه اول چاپ اسکناس‌های ناصرالدین شاه فقط ۲۰۰ برگ به گردش در آمد. سری دوم اسکناس‌های این بانک به سال ۱۳۰۴ ه.ش/۱۹۲۵ م توسط موسسه برادبوری ویلکینسون چاپ شد. اسکناس‌های دوران قاجاریه تا سال ۱۳۱۲ هجری شمسی در گردش بودند، تا با روی کار آمدن رضا شاه پهلوی تصویری متفاوت بر روی اسکناس‌ها نقش بست. (شرقی، ۱۳۸۹: ۳۸ و ۳۹)

فرمانفرمای هندوستان جی. ان. کِرژن^{۱۵} انگلیسی در مورد اسکناس‌های اولیه بانک شاهنشاهی، چنین می‌نویسد: مدت‌ها صرف انتخاب نقش زیبایی شد. تا اینکه در سال ۱۲۶۹ ه.ش/۱۸۹۰ م اسکناس‌های جدید بانک با یک سر لوحه پارسی با علامت شیر و خورشید در یک طرف و یک سر لوحه انگلیسی با تصویری از چهره شاه در طرف دیگر با نوشتن ارزش اسکناس از یک تا هزار تومان منتشر گردید. (شهبازی فراهانی، ۱۳۸۰: ۲۹) اسکناس‌های دوران قاجاریه تا ۲۰ آبان ۱۳۱۲ ه.ش/۱۹۳۳ م در جریان بودند، بعد از این تاریخ اسکناس‌های ناصرالدین شاه به طور کامل از جریان خارج شدند.

در دوران قاجار محور اصلی تزئین و طراحی اسکناس‌ها استفاده از تصویر شخص اول مملکت، سپس نقوش گیاهی، شیوه نگارش (خط ثلث) و نماد شیر و خورشید بود. تصویر ناصرالدین شاه به عنوان اولین شخص مهم جامعه به مدت ۳۵ سال بر روی اسکناس‌ها استفاده شد. جالب اینکه عکس و تصویری از مظفرالدین‌شاه، محمدعلی‌شاه و احمدشاه قاجار بر روی اسکناس چاپ نشد. در این دوران تنها دو سری اسکناس به چاپ رسید.

از ابتدای چاپ اسکناس تا اختراع عکاسی حدود ۲۰ کشور اسکناس منتشر می‌کردند. در این بین تنها چهار کشور پرتره شاهان خود را بر روی اسکناس به چاپ رساندند. از ابتدای اختراع عکاسی تا پایان ۱۹۰۰ م حدود ۱۰۰ کشور چاپ اسکناس را در چرخه اقتصاد کشور خود جای دادند. کمتر از ۳۰ کشور عکس را مبنای برای طراحی و کلیشه سازی اسکناس قرار دادند. ایران جز نخستین کشورهای آسیایی می‌باشد که عکس پادشاه خود را بر روی اسکناس‌ها استفاده کرد. کشورهای که یکی پس از دیگری پرتره شاهان، رئیس جمهوران، سیاستمداران، سناتوران و قهرمانان خود را بر روی سطح اسکناس جای دادند. پس از پایان دهه ۱۸۶۰ م استفاده از عکس و عکاسی در طراحی و چاپ اسکناس امری عادی و در عین حال ضروری به شمار می‌رفت. اسکناس با عکاسی تبدیل به رسانه‌ای جمعی ولی از نوع بهادار شد. رسانه‌ای جمعی که روی آنها تصاویر بناهای تاریخی و شخصیت‌های مشهور و یک کشور نقش بسته است. تبدیل به نماد و مشخصه‌ی یک کشور شدند و ملل مختلف به وسیله‌ی آنها خود را به جهانیان معرفی می‌کنند.

در طی سال‌ها نشر اسکناس در دوران قاجار تنها دو تصویر عکسی از ناصرالدین شاه بر روی اسکناس جای گرفت. این عکس‌ها توسط عبدالله میرزای قاجار و ویلیام و دانیل دوونی^{۱۶} گرفته شده‌اند.

تصویر ۱۳- تصویر عکسی ناصرالدین شاه بر روی اسکناس، عکاس عبدالله میرزای قاجار، (مأخذ: طرقي، ۱۳۸۰، ص ۲۱۱)

تصویر ۱۲- اولین اسکناس ایران، ۱۲۶۹/۱۸۹۰، (مأخذ: موزه پول)

عبدالله میرزای قاجار در زیر این عکس با دست خط خود نوشته است:

تمثال بیمثال اعلیحضرت شهرباری روح العالمین فداه عکس از روی حکاکی لندن که به اهتمام جناب اشرف پرنس میرزا ملکم خان انجام یافته در دارالخلافة ناصری. خازناده عبدالله قاجار در مدرسه مبارکه دارالفنون چاپ خانه جدید مخصوص تمام اعمال عکاسی که منطبق در روی سنگ و بلور فلزی میشود از قبل فتولیتوگرافی فتوتی بی رنگ اگرافی و غیره. (تصویر ۱۴)

مشخصات اسکناس: روی اسکناس تصویر ناصرالدین شاه با لباس رسمی در سمت راست و علامت شیر و خورشید در دایره در سمت چپ و تزئینات با نقوش گیاهی و نوشته‌های با خط ثلث در وسط، پشت اسکناس علامت شیر خورشید در دایره در وسط اسکناس و ارزش سری به شکل لاتین.

ناصرالدین شاه در طول زمان پادشاهی خود در ایران سه سفر به اروپا داشت. در این سفرها عکس‌های زیادی از وی و اطرافیانش توسط عکاس مخصوص دربار ایران گرفته شد. در این بین ناصرالدین شاه به هر شهر و کشوری که سفر می‌کرد، سری به عکاسخانه‌های مخصوص دربار آن کشور می‌زد تا از وی عکسی گرفته شود تا این عکس‌ها را به عنوان سوغاتی از فرنگ به ایران بیاورد. عکس‌های زیادی از وی توسط عکاسان مخصوص دربار روسیه، اتریش، لندن و ... گرفته شده است. ناصرالدین شاه در نوشته‌های خود تحت عنوان خاطرات ناصرالدین شاه در سفر اول، دوم و سوم به عکاسی شدن توسط عکاسان خارجی اشاره می‌کند. در این بین با توجه به یادداشت‌های ناصرالدین شاه در سفرهایش به عکاسی شدن توسط عکاسانی مانند لویتسکی^{۱۷} عکاس روسی (۱۲۹۰ ه.ق)، نادار^{۱۸} عکاس معروف فرانسوی (۱۲۹۰ ه.ق)، پل نادار^{۱۹} (۱۳۰۶ ه.ق) و نیز عکاسی شدن در انگلستان، لهستان و نروژ اشاره می‌کند. عکاسان مشهور آن دوران که ناصرالدین شاه افتخار عکاسی شدنش را نصیب آنها کرده است.

نمونه عکسی که از ناصرالدین شاه بر روی اسکناس‌های دوران قاجار چاپ شده است، مربوط به آخرین سفر شاه به فرنگ می‌باشد. که در زیر این عکس شرح مختصری آمده است. این عکس در سنه ۱۳۰۶ ه.ق توسط عکاس مخصوص ملکه ویکتوریا انگلستان گرفته شده است. عکاس مخصوص ملکه ویکتوریا در آن زمان ویلیام و دانیل دوونی می‌باشند. سه عکس دیگر از ناصرالدین شاه با مشخصات گفته شده در کتابخانه دانشگاه تهران موجود می‌باشد. این عکس‌ها به صورت کارت ویزیت چاپ شده‌اند، که در زیر آنها اسم عکاس W&D.Downey نوشته شده است. (تصویر ۱۶)

تصویر ۱۵- تصویر عکسی ناصرالدین شاه بر روی اسکناس عکاس ویلیام و دانیل دوونی، (مأخذ: موسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران)

تصویر ۱۴- دومین اسکناس ایران، ۱۸۸۹/۱۲۶۹، (مأخذ: موزه پول)

مشخصات اسکناس: روی اسکناس تصویر ناصرالدین شاه در سمت راست و همراه با کتیبه خط ثلث، پشت اسکناس تصویر ارزش سری اسکناس در وسط با حروف لاتین. سری دوم اسکناس‌ها، در سال ۱۳۰۴، باعلامت شیر و خورشید با شمشیر و دو تصویر یاد شده بر روی قطعات ۱، ۲، ۳، ۵، ۱۰، ۲۰، ۵۰ و ۱۰۰ تومانی توسط «واترلو و پسر با مسئولیت محدود»^{۲۰} و بقیه توسط موسسه برادبوری و پلکینسون چاپ شد.

طی سال‌ها انتشار اسکناس در دوران قاجار تنها دو تصویر عکسی زینت بخش اسکناس‌ها این دوران بوده است. این تصاویر توسط دو عکاس تهیه شده‌اند.

۱- عبدالله میرزای قاجار

عبدالله میرزای در حدود سال ۱۲۶۶ ه. ق متولد شد. پس از انجام تحصیلات مقدماتی وارد مدرسه دارالفنون می‌شود تا در رشته عکاسی تحصیل کند. سپس در عکاسخانه مبارکه دارالفنون مشغول به کار شد. به سال ۱۲۹۵ ه. ق با کمک معیرالممالک به فرنگ می‌رود، تا در آنجا به تحصیل در زمینه‌ی عکاسی ادامه دهد. در ابتدا به مدت یک سال و نیم در پاریس عمل عکاسی و رتوش عکس را فرا می‌گیرد. بعد از آن به وین در اتریش می‌رود تا فوت فن عکاسی را یاد گیرد. در آنجا ابتدا به مدت شش ماه به کار عکس برداری از روی عکس می‌شود و پس از آن عمل فتولیتوگرافی را به مدت یک سال فرا می‌گیرد. در ادامه به مدت یک سال در کار فتوتیپی^{۲۱} پرداخت. نیز عمل زنگ اگرافی^{۲۱} و تهیه صفحه گالوانوپلاستیک^{۲۲} را آموخت.

نخستین عکسبرداری عبدالله میرزای قاجار به عنوان عکاس دربار پس از بازگشت از اروپا در سال ۱۳۰۰ ه. ق/ ۱۸۸۳ م. انجام گرفته است. او در طول ۲۶ سال عکاسی حرفه‌ای خود در ایران عکس‌های زیادی از شاگردان دارالفنون با لباس اونیفورم، عکس‌های خصوصی از رجال مملکتی و درباری، از نواحی ایران مانند خراسان، استرآباد، ری، قم، تبریز، کرمانشاه، گرگان، آثار تخت جمشید و... گرفته است. (ذکاء، ۱۳۷۶: ۹۸ - ۱۰۸) قریب به اتفاق آثار عبدالله میرزای قاجار دارای عنوان هستند او هیچ عکسی را بدون توضیح رها نکرده و نام و نشان عکاسخانه خود را ذیل یا پشت عکس‌ها ثبت نموده و در کنار عکس‌ها نام مناظر، رجال و حتی مناصب آنها را مشخص کرده است. در مورد ابنیه عکاسی شده توضیحاتی مختصر ارائه نموده است. (حقیقی، ۱۳۷۹: ۱۳۵) همان طور که در صفحات قبل مشاهده شد، عبدالله میرزای قاجار نام خود را در پایین عکس ناصرالدین شاه که بر روی اولین اسکناس قاجاریه نقش بسته، آورده است. در آنجا

خود را با عنوان **خانزاد عبدالله** معرفی می‌کند و نیز مختصر توضیحاتی درباره عکس گرفته شده نیز ارائه می‌دهد. عبدالله میرزای قاجار بنا بر روایت یحیی ذکاء به سال ۱۳۲۶ه.ق/۱۹۰۸م (ذکاء، ۱۳۷۶: ۱۰۸) و همچنین طبق پژوهش عاطفه حقیقی به سال ۱۳۳۱ه.ق/۱۹۱۳م (حقیقی، ۱۳۷۹: ۱۳۵) چشم از جهان فرو بسته است.

۲- ویلیام و دانیل دوونی

ویلیام دوونی به سال ۱۸۲۹م در جنوب **شیلز**^{۲۳}، انگلستان متولد شد. وی در ابتدا به شغل نجاری مشغول می‌شود. پس از آن کسب و کاری در زمینه‌ی عکاسی راه می‌اندازد. ویلیام به همراه برادرش دانیل (۱۸۸۱-۱۸۳۱م) اولین استودیو عکاسیشان را در سال ۱۸۵۵م در جنوب شیلز افتتاح می‌کنند. بعد از گذشت مدتی موفقیت‌های زیادی در زمینه‌ی عکس و عکاسی پیدا می‌کنند این موفقیت به حدی است که دو شعبه دیگر در شهرهای **بلیت**^{۲۴} و **مورپیت**^{۲۵} باز می‌کنند. ملکه ویکتوریا در سال ۱۸۶۲م به ویلیام دوونی ماموریت می‌دهد تا فاجعه زغال سنگ **هارتلی کولر**^{۲۶} را با عکس به نمایش بگذارد. این اولین همکاری دوونی با خانواده سلطنتی می‌باشد. اولین عکس ویلیام از خانواده سلطنتی در ۱۸۶۵م از **پرنس ولز**^{۲۷} به نمایش گذاشته می‌شود. پس از آن دوونی به لندن می‌آید و به همراه برادرش دانیل یک استودیو عکاسی در **خیابان الدن**^{۲۸} باز می‌کنند. آنها پس از عکاسی از ملکه ویکتوریا در بین خانواده سلطنتی بسیار مشهور می‌شوند. به گونه‌ی که بازیگران، موسیقیدانان، نویسندگان و سیاستمداران، دوونی را در استودیو عکاسیش ملاقات می‌کردند. ویلیام و دانیل از سال ۱۸۶۰م تا سال ۱۹۱۰م عکاس استودیو ویکتوریا در لندن بودند. دانیل به سال ۱۸۸۱م در گذشت ولی پس از او ویلیام به فعالیت خود تا سال ۱۹۱۰م در خانواده سلطنتی ادامه داد. آنها عکس‌های زیادی از شخصیت‌های حکومتی، سرمایه‌داران، مهمانان ملکه ویکتوریا و... گرفته‌اند. ویلیام دوونی به سال ۱۹۱۵م چشم از جهان فرو بست. (دایرة معارف ایرانیکا)

نتیجه گیری

اولین اسکناس جهان به شکل امروزی توسط بانک پالمستروخ، سوئد در سال ۱۶۶۱م منتشر شد. قبل از آن داد و ستد و مبادله به ترتیب به صورت مبادله کالا به کالا، ضرب سکه و چاپ اسکناس انجام می‌شد. در قرن هفتم میلادی چین موفق شد تا اولین اسکناس جهان را بر روی چرم و کاغذ چاپ کند. پس از آن در قرن هفدهم میلادی کشورهای اروپای دست به انتشار اسکناس زدند. بانک آمستردام، بانک انگلستان، بانک فرانسه جزء اولین بانک‌های بودند که پس از سوئد، اسکناس چاپ کردند. از همان ابتدا استفاده از نقش و تصویر برای تزئین اسکناس استفاده شد.

اولین اسکناس ایران در سال ۱۲۶۹ه.ق/۱۲۶۹م در شهر تبریز منتشر شد. به دلیل ناراحتی و آشوب در کشور بدون هیچ جرایمی متوقف شد. تا اینکه اولین پول کاغذی در زمان ناصرالدین شاه به سال ۱۲۶۹ه.ش/۱۸۹۰م منتشر شد. روابط متعارف بانک و بانکداری ایران با نام بانک شاهی آغاز شد. پس از آن بانک ملی و بانک مرکزی به فعالیت خود ادامه دادند.

لویی شانزدهم اولین پادشاهی بود که تصویرش در سال ۱۷۸۹م بر روی اسکناس منتشر شد. تا قبل از اختراع عکاسی تنها چهار پرتره از شاهان بر روی اسکناس جای گرفتند. از دهه ۱۸۴۰م اسکناس در بین کشورها رواج پیدا کرد. این اسکناس‌ها از همان ابتدا چاپ مصور بودند و نماد و نشانه کشور خود را بر خود داشتند. پس از اختراع عکاسی تنوع نقوش به حدی بود که برای چاپ هر سری اسکناس تصاویر متفاوتی بر روی آنها نقش می‌بست. به گونه‌ای که سنت مصور کردن اسکناس‌ها با اختراع عکاسی گسترده‌تر شد. به طوری که در طول کمتر از یک دهه چند تصویر متفاوت از یک کشور روی اسکناس‌ها منتشر می‌شد. برای چاپ هر سری اسکناس یک تصویر متفاوت بر رو و پشت اسکناس‌ها جای گرفت. تصاویری از چهره شاهان، رئیس جمهوران، سیاستمداران و قهرمانان بر روی اسکناس‌ها منتشر شد. از دهه ۱۸۶۰م استفاده از عکس و عکاسی وسیله‌ای برای طراحی و چاپ اسکناس شد. پس از پایان دهه ۱۸۶۰م استفاده از عکس و عکاسی در طراحی و چاپ اسکناس امری عادی و در عین حال ضروری به شمار می‌رفت. این امر بیانگر تأثیر پدیده‌ی عکاسی بر رواج امر تکثیر تصویر بر روی اسکناس‌ها می‌باشد. بنابر مطالعه‌ی صورت گرفته، ایران

جز اولین کشورهای آسیایی است که تصویر عکسی شاه کشورش را بر روی اسکناس استفاده کرد. از همان ابتدا در ایران از عکس برای مصور کردن اسکناس سود بردند. تصویر عکسی ناصرالدین شاه به عنوان شخص اول کشور به مدت ۳۵ سال بر روی اسکناس‌ها استفاده شد. عکس و تصویری از مظفرالدین‌شاه، محمدعلی‌شاه و احمدشاه به عنوان شاهان قاجار مورد استفاده قرار نگرفت. عبدالله میرزای قاجار و ویلیام و دانیل دوونی عکاسان اسکناس‌های دوره قاجار می‌باشند.

با تشکر از همکاری و مساعدت مسئولین محترم بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

منابع

- اصفهانیان، داوود (۱۳۵۷). «چاو» نخستین پول کاغذی. *بررسی‌های تاریخی*، شماره ۷۷، (۳)، ۹۹-۱۰۶.
- پالمر، روزول (۱۳۴۹). *تاریخ جهان نو*، ترجمه ابوالقاسم طاهری، چاپ هفتم، تهران: امیر کبیر.
- حقیقی، عاطفه (۱۳۷۹). بررسی و تحلیل زندگی و آثار عبدالله میرزای قاجار عکاس مخصوص، رساله کارشناسی ارشد عکاسی، دانشگاه هنر تهران.
- دایره المعارف ایرانیکا
- ذکاء، یحیی (۱۳۷۶). *تاریخ عکاسی و عکاسان پیشگام در ایران*، چاپ سوم، تهران: علمی فرهنگی.
- ریووار، ژان (۱۳۶۹). *تاریخ بانک و بانکداری*، ترجمه شیرین هشتروندی، چاپ اول، تهران: سازمان انتشارات و انقلاب اسلامی.
- روح الامینی طرقي، زهره (۱۳۸۰). بررسی عکاسی پرتره در دوره قاجار، رساله کارشناسی ارشد عکاسی، دانشگاه هنر تهران.
- ستاری، محمد (۱۳۸۴). *نادار و عکاسی از ایرانیان. هنرهای تجسمی*، شماره ۲۲، (۱)، ۴۴-۴۷.
- ستاری، محمد (۱۳۸۵). *از گذشته‌ها: مجموعه‌های از عکس‌های تاریخی ایران (از قاجار تا پهلوی)*، چاپ اول، تهران: وزارت علوم تحقیقات و فن آوری اداره کل فرهنگی و انتشارات پالیزان.
- ستاری، محمد (۱۳۸۶). *کودکان دیروز، مجموعه‌های از عکس‌های کودکان در ۱۰۰ سال گذشته*، چاپ اول، تهران: موزه عکاسخانه شهر.
- سلماسی، کاتیا (۱۳۸۳). *صورتی از تارگیسو. بخارا*، شماره ۳، (۲)، ۲۱۷-۲۲۵.
- شهبازی فراهانی، داریوش (۱۳۸۰). *تاریخ سکه در دوران قاجاریه*، چاپ اول، تهران: پیکان.
- شرقی، علی (۱۳۸۹). *تاریخ انتشار اسکناس در ایران. دو ماهنامه خبر یزدا*، شماره ۲۷، (۲)، ۳۷-۴۲.
- فضل الله، رشیدالدین (۱۳۶۲). *جامع التواریخ*، جلد دوم، بکوشش بهمن کریمی، چاپ اول، تهران: اقبال.
- فرح بخش، نوین (۱۳۶۳). *راهنمای اسکناس‌های ایران*، چاپ اول، تهران: فرح بخش.
- ماکوپولو (۱۳۵۰). *سفرنامه مارکوپولو*، ترجمه حبیب الله صحیحی، چاپ اول، تهران: بنگاه.
- ناصرالدین قاجار، شاه ایران (۱۳۶۹). *روزنامه خاطرات ناصرالدین شاه در سفر سوم فرنگستان*، به کوشش محمد اسماعیل رضوانی و فاطمه قاضیه، چاپ دوم، تهران: سازمان اسناد ملی.
- ناصرالدین قاجار، شاه ایران (۱۳۷۷). *روزنامه خاطرات ناصرالدین شاه در سفر اول فرنگستان*، به کوشش فاطمه قاضیه، چاپ دوم، تهران: سازمان اسناد ملی.
- وصاف، شهاب الدین (۱۳۴۶). *تاریخ وصاف*، چاپ اول، تهران: بنیاد فرهنگ ایران، تهران.
- موزه پول
- موسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران

Cuhaj, Georges (۲۰۰۸). *Standard Catalog of World Paper Money*, (Krause Publications)

(United States of America)

پی نوشت‌ها

- ^۱Xenophon (فیلسوف و مورخ یونانی (۴۳۰ - ۳۴۵ ق.م))
- ^۲Herodotus (مورخ یونانی (۴۸۴ - ۴۲۵ ق.م))
- ^۳لیدی: سرزمین و کشوری در غرب آناتولی. پایتخت لیدی سارد نام داشت و آخرین پادشاه آن کرزوس بود. کرزوس در نبرد با کورش شکست خورد و منجر به سقوط کشور لیدی شد.
- ^۴Sui (۶۱۸-۵۸۹ م)
- ^۵Palmstruch
- ^۶Tchao
- ^۷King Louis IV (۱۷۹۳-۱۷۵۴ م)
- ^۸Puerto Rico
- ^۹King Ferdinand VII (۱۸۳۳-۱۷۸۴ م)
- ^{۱۰}King William IV (۱۸۳۷-۱۷۶۵ م)
- ^{۱۱}Texas (یکی از ۵۰ ایالت آمریکا، دومین ایالت پرجمعیت این کشور و همچنین دومین ایالت بزرگ آمریکا (بعد از آلاسکا) است).
- ^{۱۲}تمام مطالب این بخش با مشاهده و مقایسه تمام اسکناس‌های جهان از کتاب Standard catalog of world paper money آورده شده است.
- ^{۱۳}Bradbury Wilkinson Co
- ^{۱۴}G.N.Curzon (۱۹۲۵-۱۸۵۹)
- ^{۱۵}William & Daniel. Downey
- ^{۱۶}Levitski (۱۸۸۹-۱۸۱۹)
- ^{۱۷}نادر (Nadar) نام مستعار گاسپار فلیکس تورناشون (Gaspard-Felix-Tournach) (۱۸۱۹-۱۸۵۸)
- ^{۱۸}P. Nadar (پسر نادر عکاس)
- ^{۱۹}Walterlow & Sons
- ^{۲۰}phototypie (چاپ عکس از روی عکس یا شیشه که از دور نما و اشخاص دور افتاده می‌شود. در حقیقت این عمل تکمیل عمل فتولیتوگرافی است).
- ^{۲۱}zancographie (این عمل مخصوص تصاویری است که برای حکاکی باشد و نیازی به خطوط پرداز نداشته باشد).
- ^{۲۲}galvanoplastique (تهیه صفحه برای چاپ عکس)
- ^{۲۳}Shields
- ^{۲۴}Blyth
- ^{۲۵}Morpeth
- ^{۲۶}Hartly Colliery (فاجعه زغال سنگ هاتری کولری: یک انفجار در یکی از معادن زغال سنگ شمال امبرلند انگلستان در ۱۶ ژانویه ۱۸۶۲ رخ می‌دهد، که منجر به مرگ ۲۰۴ کارگر معدن می‌شود).
- ^{۲۷}Prince Wales (ادوارد هفتم پادشاه انگلستان و قلمرو بریتانیا (۱۹۱۰-۱۸۴۱))
- ^{۲۸}Eldon

Specifications

ArticleTitle: Research About The emerging photo of the King on the first published Banknote in the world (۱۳۰۴ to ۱۳۰۵).

This article is taken from the MA Thesis photography.

Thesis: Study of Photography Roles in Iran producing of Pahlavi and Islamic Republic of Iranera.

Superviser: Mohammad Khodadadi Motarjemzadeh, assistant professor, University of Art Tehran, University of Art, Tehran, ۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰, khodadadi@art.ac.ir

Adviser: Hossen Chanani, Visiting Professor, University of Art, Tehran University of Art, Tehran, ۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰, chanani@art.ac.ir

Simin Aghakhani, BA photography graduate, Kerman- Sirjan-Town Imam Hussain- Street of karbala ۰ -No ۰۰, ۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰, siminaghakhani@yahoo.com.

ArticleTitle: Research About The emerging photo of Qajar Kings on the first Banknotes of Iran.

Abstract

The first world paper money was published in China. From the beginning, the creators went on to publish an illustrated paper money. Pictorial tradition of Banknotes continued in Europe. After resurfacing of paper money, took place many images on the front and back of the Banknote. Among these images, portraits of important characters (king and government leaders) are significant. First portrait of a king in 1789 was released in France on the paper money. From the beginning publication of the paper money to invention of photography only four portraits of kings were on the paper money. After the invention of photography until the end of the nineteenth century nearly 100 countries were replaced portraits of the major characters on paper money. Such a with the invention of photography were common tradition illustrate Banknotes with kings portrait.

From the beginning Publication of notes in Iran in 1295 portraits of the Shahof Iran (Nasser-AL-den shah) put on paper money. The result portrait photography By Abdullah Mirza Qajar and William & Daniel. Downey (photographer of royal court of Queen Victoria).

This research try to introduce the photographic portraits of kings used on Iran paper money and identify and introduce photographs used on banknotes Qajarperiodtoo.

Keywords: paper money,photography,Kings photos.